

Jak šel čas v časopisu Knihovna

The History of a Periodical Knihovna: knihovnická revue

Mgr. Renáta Salátová, PhDr. Anna Machová / Knihovnický institut, Národní knihovna ČR, Klementinum 190, Praha 1

Resumé:

Příspěvek stručně popisuje historii časopisu „Knihovna“¹, který v loňském roce zaznamenal 25 let vydávání. Časopis začal vycházet v roce 1990 jako Národní knihovna – časopis pro otázky knihovnické teorie a praxe, v průběhu let se jeho název i podoba proměňovaly. Dnes je znám jako Knihovna: knihovnická revue (2005 – dosud). V roce 2005 se časopis rozdělil de facto na dvě samostatná periodika: na tištěný časopis Knihovna: knihovnická revue (s elektronickou verzí) a na samostatný elektronický časopis (s vlastním ISSN) vycházející pod názvem Knihovna plus. Autorky v příspěvku podávají přehled klíčových momentů v historii periodika a charakterizují vlastní redakční práci na přípravě časopisu, tak jak se v současné době odehrává.

Klíčová slova: periodika, vydavatelská činnost, knihovnictví, redakční práce, tištěný časopis

Summary: The contribution briefly describes the history of Knihovna, a periodical having entered the 25th year of its existence in the current year. It commenced by appearing under the title Národní knihovna, knihovnická revue in 1990. From 2005 down to the present day the title has been reduced to Knihovna: knihovnická revue. However, 2005 witnessed a certain split, namely between the current printed copy and a separate periodical under the title Knihovna plus, including an ISSN identification of its own. The authors describe the key moments throughout the history of the journal and describe editorial work in preparing of this periodical in present time.

Keywords: periodicals, publishing activities, librarianship, editorial work, printed periodical

1 Charakteristika časopisu

Časopis Knihovna: knihovnická revue, dnes jediný domácí recenzovaný časopis² pro obor knihovnictví a informační věda, vycházející i tištěné i elektronické podobě, má za sebou již čtvrt století vydávání. Toto jubileum si zaslouží malé ohlédnutí.

Vznik časopisu souvisí se změnami, k nimž došlo ve společnosti a konkrétně i v instituci vydavatele – v Národní knihovně České republiky – v letech 1989–1990 (knihovna v té době nesla název Státní knihovna České socialistické republiky). V roce 1990 se

¹ Pro zjednodušení a přehlednost uvádíme v některých případech název časopisu zkráceně a v uvozovkách.

² Dalším recenzovaným časopisem z našeho oboru je Proinflow, ten však vychází pouze elektronicky.

nové vedení knihovny rozhodlo ukončit publikování několika metodických zpravodajů, věstníků, bibliograficko-informačních periodik atd. vydávaných některými odbornými útvary (např. tehdejšími Sektorem bibliografie, Sektorem výzkumu a metodiky knihovnictví...) a soustředit síly na přípravě jednoho odborného periodika většího rozsahu, přinášejícího též příspěvky obecnějšího a zásadnějšího charakteru.³

Nový časopis byl nazván Národní knihovna – časopis pro otázky knihovnické teorie a praxe (ISSN 0862-7487). První číslo vyšlo v roce 1990, čísel do roka bylo šest (tj. časopis byl dvouměsíčníkem); od roku 1995 byl pozměněn název (Národní knihovna – knihovnická revue). Od roku 2001 časopis vycházel jako čtvrtletník (ISSN 1214-0678). Byl charakterizován jako knihovnické periodikum sborníkového typu, vycházel ve formátu A4. Od roku 2005 časopis vychází pod názvem Knihovna: knihovnická revue.

Knihovna: knihovnická revue (ISSN 1801-3252) tedy vychází od roku 2005 dvakrát ročně ve formátu A5, s přibližným počtem 120 stran a v nákladu 200–300 kusů. Časopis je spravován redakcí ve spolupráci s redakční radou. Redakční rada je složena z českých a zahraničních odborníků oboru knihovnictví a informační věda.

Časopis je platformou pro odbornou činnost spočívající v teoretickém bádání s konkrétními výstupy použitelnými v praxi. Přináší teoretické studie z oboru knihovnictví a informační věda, informuje o nových jevech a trendech v knihovnictví, o úspěšných projektech českých a zahraničních knihoven, o aktivní účasti Národní knihovny ČR a odborníků dalších, především sbírkových institucí, v zahraničních a mezinárodních projektech. Od roku 2009 procházejí hlavní články nezávislým recenzním řízením.

Preferovanými tématy jsou: archivace, autorské právo, bibliografie, digitalizace, digitální knihovny, historické fondy, informační etika, informační politika, informační technologie, informační zdroje, informační věda, katalogizace, katalogy a databáze, knihovnictví, knihovny, knihovnické a informační služby, projekty, právo, terminologie. (www.knihovnarevue.nkp.cz)

Příspěvky publikované v časopise Knihovna: knihovnická revue jsou v úplnosti excerpovány do oborové databáze knihovnické literatury KKL spravované Knihovnickým institutem. Jsou také dohledatelné prostřednictvím oborové brány Knihovnictví a informační věda (KIV).

Od roku 2015 je časopis zařazen do prestižní databáze vědeckých časopisů The European Reference Index for the Humanities and the Social Sciences (ERIH PLUS).

Od roku 2009, díky uzavřené licenční smlouvě s databází EBSCO, jsou obsahy časopisu excerpovány do zahraničníchází.

Knihovna: knihovnická revue je evidována v České národní bibliografii.

Časopis má dnes pravidelné rubriky: *Recenzované příspěvky, Knihovny a informace doma a ve světě, Recenze, Novinky zahraniční knihovnické literatury.*

Rubrika Novinky zahraniční knihovnické literatury přináší výběr anotovaných záznamů odborných článků ze zahraničních časopisů odebíraných Knihovnou knihovnické literatury

³ V tomto příspěvku se nezabýváme hodnocením tohoto kroku ve vztahu k situaci, která vznikla poté, kdy z odborného knihovnického světa vlastně zmizela řada zavedených periodických publikací, byť se jednalo „jen“ o zpravodaje a bulletin. Při povrchním a paušálním hodnocení lze věc odbýt tvrzením, že komunikace NK ČR s profesionální komunitou v úzce odborných otázkách byla postupem času nahrazena komunikací elektronickou. Přesto se domníváme, že tato situace by měla být podrobněji prozkoumána, a to jak v souvislosti s vnitřním životem knihovny a s jejím působením směrem k odborné knihovnické veřejnosti, tak také v souvislosti se zánikem dalších velmi kvalitních odborných periodik vydávaných jinými institucemi (Československá informatika, Technická knihovna, Infocus...), k němuž došlo v 90. letech 20. století. Taková analýza ale není účelem tohoto textu.

Národní knihovny ČR, zčásti i z elektronických zahraničních odborných periodik volně dostupných na internetu.

Periodikum je převáděno do elektronické podoby (ISSN 1802-8772) – viz <http://knihovnavue.nkp.cz/>. V anglické verzi je k tomuto elektronickému vydání přidán překlad všech recenzovaných příspěvků z každého čísla (počínaje číslem 1 z roku 2014) – <http://knihovnavue-en.nkp.cz/>.

2 Stručná historie

Pokud se podíváme do historie publikací vydávaných Národní knihovnou, zjistíme, že výraz *knihovna* se v této ediční historii vyskytovalo již od 50. let 20. století. Šlo o vědecko-theoretický sborník (resp. zpočátku Vědecko-theoretický sborník *Knihovna*, jak stojí na titulním listě prvního z této řady sborníků, který byl vydán v roce 1957 v nakladatelství Orbis Praha), pojmenování *Knihovna* se posléze stalo názvem sborníku. Sborník *Knihovna* byl vydáván až do roku 1988 (toto vročení nese poslední, čtrnáctý svazek). Druhý svazek je uveden jako „edice Universitní knihovny v Praze“, od třetího svazku pak je vydán v péči předchůdců dnešního Knihovnického institutu (jimi byly Ústřední vědecko-metodický kabinet knihovnictví, od 70. let pak Sektor výzkumu a metodiky knihovnictví). Od druhého svazku (1959) až do ukončení vydávání *Knihovna* vychází ve Státním pedagogickém nakladatelství v Praze. Od svazku č. 11 (1979) je přiděleno ISSN (0139-5335). Je zajímavé sledovat tematickou proměnu tohoto sborníku: autory mnoha příspěvků prvních svazků jsou významní čeští odborníci v oblasti bádání o rukopisech, archivnictví, dějin knihoven. Tak první svazek z roku 1957 je uveden příspěvkem Václava Vojtíška „O kodikologii“, následují příspěvky Miroslava Boháčka „Připomínky k popisu legistických a kanonistických rukopisů“, J. Šebánka „Datování rukopisů“, Emmy Urbánkové „Přirůstky rukopisného oddělení Universitní knihovny od vydání tištěných katalogů“. Je zde vytištěn jeden překlad z ruštiny (F. Zimovskij – „Leninova Bibliografie marxismu“), ale také články Josefa Straky „K otázce speciální bibliografie“, Jiřího Cejпка „K významu a pojetí dějin knihovnictví“ aj. Druhý svazek *Knihovny* (1959) je věnován materiálům Mezinárodní konference o vysokoškolském knihovnickém vzdělání, která se konala v Praze v roce 1958. V dalších svazcích postupně ustupuje tematika rukopisného knihovnictví, autoři se věnují dějinám významných knihoven, dějinám knihtisku, ale také odborné knihovnické práci (katalogizace, bibliografická práce, rozvoj sítí knihoven, organizační struktura knihovny apod.). Již ve třetím svazku (1962) se objevuje téma vědeckých informací, resp. vědeckotechnických a ekonomických informací, budování soustavy informačních institucí (Antonín Derfl, Ladislav Kofnovec, Augustin Merta). Ve svazku č. 6 z roku 1966 převažují témata z oblasti čtenářství, výzkumu čtenářských zájmů, psychologie čtenáře. Postupně se objevuje výstavba knihoven, systémy třídění dokumentů, obecné problémy knihovnictví atd.

Jak bylo uvedeno výše, v roce 1990 začal vycházet dvouměsíčník s názvem **Národní knihovna – časopis pro otázky knihovnické teorie a praxe** (ISSN 0862-7487) jako pokračovatel několika převážně informačních zpravodajů, bulletinů a věstníků, které do té doby vydávala Národní knihovna ČR (například Zpravodaj Státní knihovny ČSR, který vycházel v letech 1963–1990). Jak zdůraznila redakce v úvodníku prvního čísla nového časopisu (č. 1/1990), slova „Národní knihovna“ v názvu by neměla být chápána jen v úzké spojitosti s činností vydavatele, Národní knihovny v Praze, ale „jako program, závazek či vyjádření úkolů, které před knihovnou stály“.

První číslo připravila Milena Ředinová, od roku 1991 byla výkonnou redaktorkou Monika Mrázková, která časopis vedla až do roku 2004 včetně. Od roku 2005 se vystřídali jako výkonní redaktori: Josef Schwarz, Zdeněk A. Tichý, Anežka Poljaková, Anna Machová, Alena Kubátová a Renáta Salátová.

Jako předsedové redakční rady působili: Vojtěch Balík, Bohdana Stoklasová, Adolf Knoll. Redaktorkou rubriky Novinky zahraniční knihovnické literatury byla Jana Novotná (zkušená redaktorka předchůdce této rubriky – samostatného stejnojmenného časopisu, který vycházel od roku 1960 a přinášel poměrně rozsáhlé české výtahy ze zahraničních odborných článků o knihovnictví a vědeckých informacích, viz pozn. 5), od roku 1996 Anna Machová. Milena Ředinová se jako dlouholetá vedoucí pracovnice edičního útvaru (do roku 2004 ředitelka Odboru vydavatelství) Národní knihovny ČR významně podílela na přípravě všech čísel časopisu, vydaných až do doby přesunu redakce do Knihovnického institutu (2007) a i poté se periodiku věnuje jako členka jeho redakční rady.

Časopis „Národní knihovna“ tedy zpočátku vycházel 6x ročně, používalo se průběžné stránkování celého ročníku. Časopis měl zprvu skromnější podobu (formát A5), *ilustračním* materiálem byly spíše kresby, neuplatňovaly se fotografie. Časopis stál 10,- Kč (resp. Kčs – do r. 1992) a jeho náklad byl 300 výtisků. Seznam publikovaných článků byl v obsahu každého čísla přeložen do několika jazyků: ruštiny, němčiny, angličtiny.

Časopis od svého počátku usiloval o odbornou knihovnickou úroveň. Zvláště po roce 1996, kdy dva stěžejní časopisy oboru (I', Infocus) zanikly⁴.

V roce 1995 došlo k několika formálním úpravám – změnil se podnázev periodika (celý název pak zněl **Národní knihovna – knihovnická revue**), dosavadní formát A5 byl zvětšen na formát A4 a současně došlo ke zvýšení počtu stran. Grafická úprava těchto čísel odpovídala tehdejšímu technickému vybavení a přiděleným prostředkům na výrobu (interní výroba). Postupně ale tabulek, grafů atd. přibývalo, začal se používat dvousloupcový tisk. Od č. 3/1995 vycházejí příspěvky, jejichž *resumé* v češtině a *summary* v angličtině je vytištěno na obálce časopisu.

Po obsahové stránce se časopis připravoval s důrazem na naplnění několika stálých rubrik: kromě zásadnějších a rozsáhlejších článků publikovaných na začátku každého čísla (bez speciálního souhrnného označení) se objevují rubriky Porady, semináře, mezinárodní styky, Seznamujeme se s... (rubrika určená pro medailony významných knihoven), Informace, kronika, recenze, Novinky zahraniční knihovnické literatury.⁵ Tehdejší redakce usilovala o zvýraznění sborníkového charakteru časopisu také snahou o vydávání monotematických čísel. To se z dlouhodobého hlediska nepodařilo zcela naplnit, ale mělo to svůj význam. Např. důležitým počinem pro odbornou veřejnost a jmenovitě pro rozvoj tehdy právě vzniklé terminologické databáze TDKIV (ta byla připravena v rámci zvláštního projektu v letech 2001–2002) a pro reflexi terminologické práce vůbec bylo číslo 4 z roku 2003 s obsáhlou hlavní rubrikou monotematicky zaměřenou na terminologii knihovni a informační vědy v ČR a SR. V roce 1999 redakce Národní knihovny připravila na aktuální téma také volnou přílohu – přehled organizací pro hromadnou správu autorských práv.

⁴ <http://full.nkp.cz/NKKR/informace.html>

⁵ Rubrika Novinky zahraniční knihovnické literatury (NZKL) je pokračovatelem stejnojmenného samostatného časopisu, který vycházel v letech 1960–1989 (5 čísel ročně) jako součást bibliografické řady „Novinky literatury“ (ty byly knihovnou vydávány jako informační výstup k několika tématům, kromě knihovnictví např. umění, společenské vědy). Periodikum NZKL mělo výbornou úroveň co do zpracování českých redukovaných textů – výtahů, a z tohoto titulu i výbornou pověst, včetně zahraničí. Kromě článků vybraných z odborných časopisů vydávaných v angličtině, francouzštině, ruštině, němčině, polštině atd. byly díky kolektivu překladatelů monitorovány i maďarské časopisy a publikovány zkrácené překlady či výtahy z tohoto jazyka. Výtahy byly jako články zpracovávány do kartoték Knihovny knihovnické literatury, a tak mohly posléze sloužit při konkrétním vyhledávání informací, ale také jako důvěryhodný podklad pro přípravu dalších informačních výstupů, především studijně rozborových zpráv.

Vždy se pečlivě zpracovávaly rejstříky jednotlivých ročníků – tematický a jmenný rejstřík, rejstřík časopisů excerpovaných pro rubriku Novinky zahraniční knihovnické literatury. Obsah čísel „Národní knihovny“ byl zpřístupněn online v roce 1999 na serveru full.nkp.cz (resp. <http://full.nkp.cz/nkkr/NKCR.html>). Dnes lze jednotlivé příspěvky z let 1999–2004 dohledat díky autorskému a tematickému rejstříku, které jsou přístupné z výše uvedené adresy (nebo přímo z <http://full.nkp.cz/nkkr/rejstrik2/navigate.html>), a otevřít je ve formátu HTML nebo PDF.

V roce 2001 se časopis proměnil na čtvrtletník (ISSN 1214-0678).

K dalším podstatným změnám periodika došlo v roce 2005, kdy se předsedkyní redakční rady stala Bohdana Stoklasová. Protože původní název časopisu stále sváděl k domněnce, že titul je zaměřen především na problematiku Národní knihovny ČR, došlo k poslední změně názvu na **Knihovna: knihovnická revue** (ISSN 1801-3252), pod tímto názvem je vydáván dodnes. Podstatnou změnou také byla změna periodicity tištěné verze. Časopis začal vycházet v nové grafické úpravě na kvalitním papíru s možností barevného tisku (už externí výroba), s půlroční periodicitou (tj. 2 čísla ročně) v rozsahu 120 až 150 stran, ve formátu A6. Současně začala vycházet i elektronická verze periodika s názvem **Knihovna plus** (ISSN 1802-8772) s periodicitou čtyři čísla ročně, přičemž dvakrát se jednalo o kopii tištěného periodika a další dvě výhradně elektronická čísla. Oproti původnímu časopisu „Národní knihovna“ je současná **Knihovna: knihovnická revue** odborným periodikem sborníkového typu. Přináší teoretické studie z oboru knihovnictví, informuje o úspěšných projektech českých a zahraničních knihoven. Preferovanými tématy jsou knihovnictví, informační věda, knihověda, autorské právo, bibliografie, digitalizace, archivace, digitální knihovny, informační politika, informační technologie, informační zdroje, katalogizace, databáze, knihovnické a informační služby, osobnosti, projektový management. Časopis je platformou pro praktickou odbornou činnost i teoretické bádání s konkrétními výstupy použitelnými v praxi. Jako obecný knihovnický časopis přináší zprávy z konferencí, seminářů a dalších knihovnických událostí, informuje o novinkách českých a zahraničních publikací z oboru. Obsahuje velké množství barevných fotografií a další ilustrativní materiál. Jeho grafická podoba mu dodává na přehlednosti, stejně jako pravidelné rubriky Informace, Recenze a Novinky zahraniční knihovnické literatury – anotované záznamy ze zahraničních časopisů, které odebírá Knihovna knihovnické literatury Národní knihovny ČR, nebo jsou volně dostupné v elektronické podobě na internetu.

Od roku 2009 procházejí hlavní články nezávislým recenzním řízením, tj. odborným kritickým posouzením publikačních výstupů z vědecké práce před jejich vydáním. To zajišťuje kvalitu odborných textů v hlavní recenzované části časopisu. Od června roku 2010 do února 2014 byl časopis zařazen do Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik, který spravuje Rada pro výzkum, vývoj a inovace. Od roku 2009 je časopis v plném rozsahu excerpován do zahraniční bibliografické báze LISA (Library and Information Science Abstracts) zaměřené na oblast knihovnictví a informační vědy. Také do databáze EBSCO.

Na podzim tohoto roku byl časopis přijat na seznam prestižních evropských humanitních časopisů ERIH PLUS.

3 Činnosti vedoucí k vytištění Knihovny: knihovnické revue

Zkušenosti dnešní výkonné redaktorky časopisu Knihovna: knihovnická revue, která je i jednou z autorek tohoto příspěvku, ukazují, že obecné povědomí o náležitostech a činnostech spojených s přípravou vydání odborného recenzovaného periodika, o povinnostech výkonného redaktora, o odborné a časové náročnosti této práce je spíše „mlhavé“. Proto zařazujeme tuto kapitolu s uvedením postupů a operací, jež při přípravě

periodika nelze vynechat – s vědomím, že tento popis může být vodítkem v práci i dalším kolegům.

3.1 Činnosti předcházející vydání časopisu **Knihovna: knihovnická revue**

Časopis **Knihovna: knihovnická revue** je vydáván Národní knihovnou ČR, která je institucí s rozvinutou, složitou strukturou (tj. plánováním řady věcí, které se později do-
týkají časopisu, se zabývají jiné útvary knihovny, které mají zase svoje další úkoly a ná-
vaznosti termínů).

Navíc redakce časopisu je začleněna do odborného oddělení (Studijní a informační oddělení Knihovnického institutu NK ČR) jako jedna z jeho činností a redaktor je pověřen dalšími úkoly oddělení. Zde však popisujeme jen procesy a úkoly spojené s přípravou časopisu.

Redaktor musí projít **pokyny pro autory**, zda vzhledem k legislativním změnám či technologickému pokroku nejsou zastaralé. Před samotnou redakční prací dochází ještě k **plánování ediční činnosti**, tj. stanovení, kolik kusů časopisu má být vytištěno, oslovení vhodných tiskáren (to musí oslovit vydavatelské oddělení a oddělení veřejných zakázek, neboť se vypisuje výběrové řízení, redakce potom dostává oznámení). Musí se stanovit **rozpočet časopisu** (jednání s oddělením ekonomiky a rozpočtu NK ČR).

Následně dochází ke schůzce odpovědného redaktora (šéfredaktora), výkonného redaktora a předsedy redakční rady, kde mohou **stanovit priority pro publikování**, tzn. *tematické okruhy, okruh autorů* apod.

Dále se uskuteční **schůzka s technickými redaktory**, tj. s grafickou redakcí nebo grafikem, který má na starosti zlom časopisu; s ním se musí dohodnout termíny, přesně dle data. **Časový harmonogram** musí vyhovovat všem stranám, což není vůbec lehké (navíc se může stát, že někdo onemocní). *Toto je jedna z nejnáročnějších činností.* Redakce musí mít na zřeteli, kdy je nutno dodat hotové číslo do tiskárny, kdy musí být ukončeny poslední korektury (korektury jsou jazykové, ty mohou být tři, a předtiskové, ty jsou tři. Před poslední předtiskovou korekturou se časopis posílá autorům k vyjádření a ke kontrole.). Do pracovní náplně grafika nespadá pouze časopis, nýbrž – v případě Národní knihovny ČR – i výroční zpráva pro Národní knihovnu ČR, reklamní letáky, skládačky, odborné tištěné publikace a mnohé další, je tedy nutné skloubit práci na zlomu časopisu s dalšími úkoly grafika. Pokud by číslo nebylo zasláno včas do tiskárny, může dojít ze strany tiskárny k finančním sankcím.

Do činností souvisejících s časopisem spadá také práce **webmastera**, který má na starosti umístění elektronické verze časopisu na web, dále spolu s výkonným redaktorem správu webu, tzn. aktualizaci termínů uzávěrek, zařazování aktualit apod. Vše v českém i anglickém jazyce.

Dalším důležitým úkolem pro redaktora je **účast na odborných konferencích**, především kvůli sledování vývoje oboru, ale také jako mediální partner nebo přednášející. Zvláště zahraniční konference je třeba pečlivě plánovat a podat včas návrh na zahraniční služební cesty. Domácí odborné konference se musí zapracovat do plánu oddělení a v tomto případě za sebe najít náhradu například na službu ve studovně. Je tomu bohužel tak, že redaktoři, ač dělají svoji práci na plný úvazek, musejí vykonávat v rámci své pracovní náplně i jiné činnosti, které nesouvisejí s redakční prací. Bylo by výborné, kdyby do budoucna redakce odborných časopisů byly samostatné a mohly se věnovat pouze redakční práci a záležitostem kolem časopisu.

Úkol udělat rozhodnutí, na jakých konferencích by se časopis měl podílet jako **mediální partner** a potom oslovit organizátory s nabídkou: Návrhy na mediální partnerství podává výkonný redaktor šéfredaktorovi nebo svému nadřízenému. Ten potom rozhodne dle zaměření konference, významnosti, časového harmonogramu oddělení. Většinou

jde o domluvu e-mailem, někdy je mediální partnerství „ošetřeno“ i smluvně a jsou dohodnuty podmínky výhodné jako pro periodikum, tak pro konferenci. Cílem mediálního partnerství má být propagace časopisu i konference samotné. Redakce může nabídnout uveřejnění upoutávky na konferenci či odbornou akci na webových stránkách časopisu či na sociálních sítích, poté může oslovit autory příspěvků, které zazněly na konferenci a vyzvat je k uveřejnění v časopise s odkazem na konferenci apod.

Další povinností redaktora je dát webmasterovi pokyn k aktualizaci termínů uzávěrek a vydání časopisu. Zkontrolovat, zda jsou správně zapsáni **členové redakční rady** (změna pracoviště, dosažení titulu, noví členové redakční rady), **pokyny pro autory, aktuality, kontakty na redakci** aj. To vše v češtině i angličtině.

Dochází k **uzavření dohod o provedení práce** s webmasterem, vždy na jedno tištěné a jedno elektronické číslo. Obdobně tomu je u dohod o provedení práce s překladatelem (vždy na každé jednotlivé číslo). Tyto dohody musejí být připraveny dle platného formuláře a podepsány výkonným redaktorem, ředitelem příslušného odboru NK ČR a pracovníkem vykonávajícím danou činnost.

Redaktor musí zkontrolovat své **technické zázemí**, tzn. služební mobilní telefon, flash disky, volné DVD, notebook, připojení k internetu, konto pro práci z domova (korektury se nedají dělat v rušné redakci, kde zvoní telefony a doléhá hluk z chodby). Technické vybavení podléhá také revizi ze strany NK ČR.

Redakce musí dbát na to, aby dodržela počet stran, které má pro dané číslo časopisu stanoveno. Neměla by je překročit, a pokud ano, tak s odůvodněním. Počet normostran rukopisů neodpovídá počtu posléze vytištěných stran, proto záleží na zkušenosti a dobrém odhadu redaktora, aby skloubil rozsah textu, velikost ilustrací atd. Nemůže také slíbit vydání příspěvku všem, když je číslo zcela zaplněno. (Tady může dojít k dohodě mezi autory a redakcí, kdy autoři odloží vydání své ho příspěvku do dalšího čísla.)

Přislíbené příspěvky ještě nemusí být dodány. Redakce musí mít tudíž vždy „záložní plán“, nejlépe předem připraveny nějaké příspěvky k publikování. Do chvíle, než drží redakce příspěvek „v ruce“, nemůže si redaktor být ničím jist. Naštěstí tato situace nenastává příliš často.

Pokud přesto dojde k „výpadku“ několika plánovaných příspěvků pro určité číslo časopisu, je to v případě tištěné verze bohužel takřka neřešitelná situace. Vzhledem k časovému harmonogramu nelze umístit pozdě dodané příspěvky. Harmonogram neumožňuje být více flexibilní. Jediným řešením je zpoždění celého čísla.

3.2 Redakční práce vedoucí k vytištění čísla

1. **Oslovení autorů** na doporučení redakční rady (mailem, osobní schůzkou) či přímo na konferencích redaktorem. V období, kdy se řeší aktuální problémy našeho oboru, může dojít k přímému oslovení autorů členem redakční rady.
2. Autoři **sami oslovují redakci**, zasílají abstrakt příspěvku, domlouvají se, zda mohou v časopise publikovat a za jakých podmínek. Zde se ptají na termíny uzávěrky konkrétního čísla <http://knihovnavestevue.nkp.cz/termíny-a-uzávěrky>, podmínky recenzního řízení <http://knihovnavestevue.nkp.cz/pro-recenzenty/recenzni-řízení>, termíny vydání tištěného čísla nebo pozdějšího zveřejnění elektronické verze tištěného čísla, dostupnost časopisu, jeho renomé v odborných kruzích apod.
3. Autoři zasílají vyplněný **autorský formulář** (včetně abstraktů a klíčových slov a názvu v češtině i angličtině), poté zasílají celý příspěvek. Autorský formulář by měl být osobně autorem podepsán a zaslán redakci. Podpisem tohoto formuláře se autor zavazuje k respektování pokynů pro autory (mimo jiné i vypořádání se s autorskými právy k obrazovému materiálu, který je použit v příspěvku). **Název, abstrakt a klíčová slova** se mohou měnit jen do určitého okamžiku, neboť podléhají jazykovým

korekturám, které lze také dělat jen do chvíle, než je příspěvek dán grafičce ke zlo-
mu. Do té doby by mělo také dojít ke kontrole překladu ze strany překladatele.

4. **Redakce příspěvek přečte a pečlivě zváží, zda ho přijmout.** Zkontroluje například **formální náležitosti**. V případě, že se příspěvek tematicky nehodí do daného čísla, tak se redakce s autorem domlouvá na jiném termínu. V případě, že nejsou splněny formální náležitosti, redakce dá termín pro jejich splnění. Pokud do tohoto termínu nejsou splněny, může být příspěvek odmítnut z důvodů nesplnění formálních náležitostí.
5. **Redakce bohužel musí udělat stručnou rešerši, kde si ověří, zda příspěvek někde již nevyšel.** Autoři sice v autorském formuláři podepisují, že příspěvek nikde jinde nepublikovali, ale již jednou se stalo, že byl vytištěn či elektronicky vydán jiným časopisem (například v případě recenzí nejen oborovým časopisem). V tomto případě je autorovi **písemně sděleno**, že příspěvek nebude v časopise vytištěn a jsou mu důrazně připomenuty body **etiky pro autory** – viz <http://knihovnav revue.nkp.cz/etika/etika-pro-autory>.
6. Pokud příspěvek aspiruje na uveřejnění v **recenzované části** časopisu, zasílá ho redakce členům redakční rady a žádá je o vyjádření do určitého data (musí se stihnout oslovit recenzenti, vypracovat recenzní posudky aj.). Většina členů, obvykle všichni, se vyjádří k zařazení či nezařazení do recenzované části a navrhnou jména vhodných recenzentů. Pokud se polovina členů redakční rady vyjádří pro uveřejnění konkrétního příspěvku v recenzované části a druhá polovina je proti, rozhoduje předseda redakční rady.
7. **Hledání a oslovení vhodných recenzentů** (viz předcházející bod). Jména navrhuje redakční rada. Někdy to ale nestačí. Odborníci z našeho oboru jsou velmi zaneprázdněni a nemusí mít čas na vypracování recenzního posudku. Redakce sama má své kontakty nebo osloví dle tematiky příspěvku odborníky, kteří by mohli recenzní posudek vypracovat. Je nutností se s recenzenty dohodnout na termínu dodání recenzního posudku. Po jejich souhlasném vyjádření zaslat formulář recenzního posudku – v případě „Knihovny“ viz http://knihovnav revue.nkp.cz/dokumenty/formular_recenzniho_posudku.pdf.
8. **Příspěvek je zaslán anonymně dvěma recenzentům a ti vypracují recenzní posudky.** Redakce se snaží vyhledat recenzenta z našeho oboru a jednoho recenzenta mimo náš obor, který je s danou problematikou dobře seznámen. Dochází tak k přesahu jednoho oboru do druhého. V praxi je tak testováno, zda se informace z našeho oboru využívají i jinde a jak jsou s nimi spokojeni (například problematika starých map, odkyselení papíru, digitalizace, celoživotního vzdělávání, průzkumy čtenářské gramotnosti, lékařské informace aj.).
9. **Recenzní posudky jsou zaslány redakci.** Redakce je přečte a zašle autorovi. Jestliže je jeden posudek kladný a druhý záporný, hledá se třetí recenzent, který by rozhodl. Pokud se tento třetí recenzent vysloví kladně, příspěvek je otištěn v recenzované části. Pokud se vysloví záporně, dochází k domluvě s redakcí. **Ta obvykle doporučí autorovi** dopracovat příspěvek a dát ho znovu k recenznímu řízení nebo umístit příspěvek v nerecenzované části. Autoři s jedním nebo druhým postupem většinou souhlasí. Také se může stát, že se jim podaří příspěvek vydat v jiném recenzovaném periodiku a redakci to jen oznámí.
10. Posudky autorovi musejí být poslány taktéž anonymně, tj. bez podpisu recenzenta. Ten později posílá redakci svůj recenzní posudek poštou a vlastnoručně podepsaný. Tento podepsaný posudek je uchován v archivu časopisu.
11. **Redakce zasílá autorovi recenzní posudky a dává mu termín na zapracování připomínek.**
12. **Autor zapracuje připomínky** vyplívající z recenzního posudku a zašle příspěvek zpět redakci.

13. **Redakce zkontroluje**, zda bylo vyhověno připomínkám recenzentů.
14. **V případě nerecenzovaných příspěvků** nedochází k operacím popsaným v bodech 6–13. Jsou zároveň zpracovány jazykové korektury a text zaslán autorovi.
15. Udělá se **jazyková a odborná redakce textu**. **To může probíhat až třikrát**. Vždy je zapotřebí dobré spolupráce mezi autory a redakcí. Bohužel mnohdy se stává, že redakce musí kontaktovat autora i prostřednictvím služebního mobilu a mimo pracovní dobu, jinak by příspěvek nebylo možné dodat včas ke zlomu.
16. Poté jsou **zaslány korektury autorovi** a ten je zapracuje a zašle zpět redakci.
17. **Příspěvek je zaslán grafikovi, včetně obrazových příloh**. Obrazové přílohy musejí být uloženy zvlášť (nikoli v textu) a v příspěvku pouze označeno místo, kam je chce autor umístit. Stejně je tomu tak v případě poznámek (vysvětlivky) pod čarou, ty musejí být na konci textu a grafik je umístí na konkrétní stranu dle zlomu textu. Také vše zkontroluje, hlavně kvalitu fotografií, obrázků, grafů, tabulek a vyjádří se k tomu. Pokud jsou ze strany grafika připomínky, jsou zaslány prostřednictvím redakce autorům.
18. **Grafik text (po jazykových korekturách) zlomí a zašle redakci**.
19. **Dělají se předtiskové korektury**, které jsou také tři.
20. **Redakce zašle číslo před vytištěním autorům**. Ti se k textům naposledy vyjádří.
21. **Grafik zasílá číslo redakci ke schválení**.
22. **Redakce dává svůj souhlas** k zaslání čísla do tiskárny.
23. **Zaslání časopisu do tiskárny**.
24. **Vytištění časopisu**.

3.3 Činnosti následující po vydání tištěného čísla

Po vydání tištěného čísla musí redaktor vymyslet, zformulovat a zaslat upoutávku do elektronické konference/do elektronických konferencí.

Výtisky jsou dodány do vydavatelského oddělení-odbytu, odkud jsou jednak zaslány redakci, jednak na základě předem připraveného seznamu autorům, členům redakční rady a spolupracovníků podílejících se na vydání (např. překladatel). Časopis se také zasílá do databáze EBSCO.

Poté dochází ke zpracování finančních náležitostí: **vyúčtování čísla, vyplnění formuláře autorských odměn, odměn technické redakci, podepsání již vystavených** dohod o provedení práce (DPP). Všechny tyto účetní podklady je třeba vytisknout v několika exemplářích, zaslat k podpisu do „účetny“. K vyúčtování potřebuje redakce znát osobní data autorů, ta autoři zasílají na požádání. Je nutné zajistit, aby osobní data autorů byla v redakci uložena tak, aby se nedostala do nepovolaných rukou (tj. nutno dbát na ochranu osobních údajů). Honorář lze vyplatit na účet nebo hotově. Problém nastává při zasílání honorářů autorům ze zahraničí, kde jsou vysoké bankovní poplatky.

Odesat si příslušnou částku z rozpočtu a dále sledovat, aby nedošlo k jeho překročení.

Analyzovat vytištěné číslo z hlediska kvality tisku apod. Redakce dostává ohlasy autorů a ty se poté snaží uplatnit ve své další práci, aby ji co nejvíce zkvalitnila.

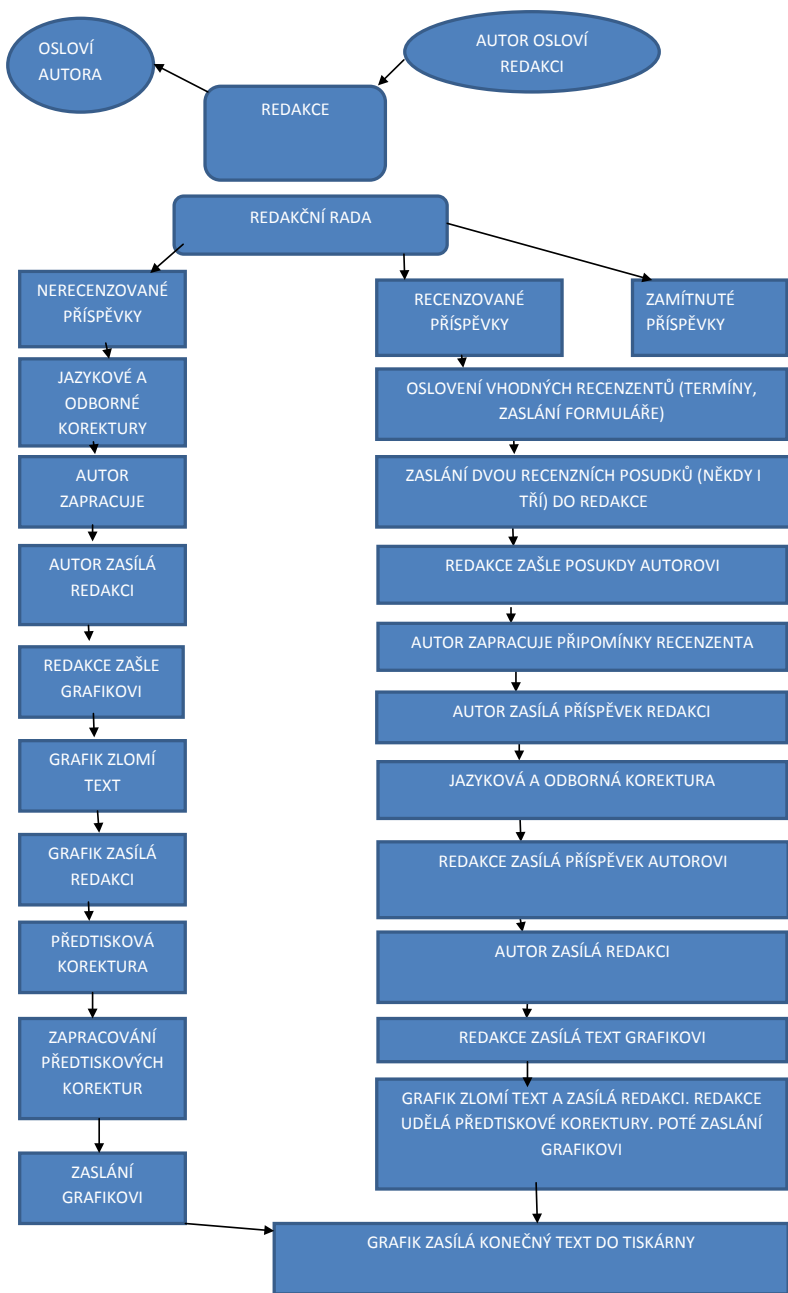
Dochází k **zaslání recenzovaných příspěvků k překladu** či po domluvě si tyto příspěvky autoři přeloží sami nebo nechají přeložit; přeložené anglické příspěvky jsou součástí elektronického čísla. Dnes již má časopis oddělenou anglickou a českou verzi, což je náročnější z hlediska webmastera, ale příjemnější z hlediska uživatele.

Poté se **převádí tištěné číslo na elektronické**, včetně přidání anglických překladů. Elektronické číslo se po nějaké době zveřejňuje.

Po vytištění čísla dochází k **zálohování celé redakční práce**, včetně všech korektur, jednání redakční rady, termínů; data se vypálí na DVD (kromě dat potřebných

k vyúčtování, ta se nikde nezveřejňují a jsou součástí pouze účetnictví časopisu). DVD je uloženo do archivu redakce.

Předtiskové korektury, které se dělají pouze „papírově“, jsou součástí archivu časopisu po dobu jednoho roku, poté se skartují.

Obr. 1 Schéma přípravy tištěného časopisu *Knihovna: knihovnická revue*

Závěr

Tímto příspěvkem autorky chtěly čtenáře našeho časopisu seznámit s klíčovými okamžiky, kterými za dobu své existence časopis prošel. Popisují také jeho hlavní cíle, tematické zaměření. V poslední části se věnují samotné redakční práci vedoucí k vytištění časopisu, která je pro většinu odborné obce naprosto neznámá a tudíž podceňovaná.

Použitá literatura:

Časopis „Národní knihovna“ v novém kabátě. *Informace (Knihovna Akademie věd ČR)*, 1995, **4**(2), s. 12. ISSN 1210-8502.

RICHTER, Vít. Časopis Knihovna a Knihovna Plus. *Duha: informace o knihách a knihovnách z Moravy* [online], 2012, **26**(4) [cit. 2015-10-15]. ISSN 1804-4255.

Dostupné z: <http://duha.mzk.cz/clanky/casopis-knihovna-knihovna-plus>.

SALÁTOVÁ, Renáta. *Srovnávací analýza českých a slovenských knihovnických periodik = A comparative analysis of the Czech and Slovak librarian periodicals*. Praha, 2015. 1620., 14 s. příl. Rigorózní práce (PhDr.) Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí rigorózní práce doc. PhDr. Richard Papík, Ph.D.